

KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİMDE EYLEM ODAKLI YAKLAŞIM: İSTANBUL SAİNT-JOSEPH LİSESİNİN TÜRK ÖĞRENCİLERİ (1870-1905)*

Doç. Dr. Suna Timur AĞILDERE**

ÖZET

19 y.y sonlarına doğru, sanayi devrimi, ticari faaliyetler ve demiryolu taşımacılığının baş döndüren gelişimi, bireylerin yoğun biçimde hareketliliğine yol açmıştır. Söz konusu hareketlilik, daha önce hiç olmadığı kadar sözel iletişimin, bir başka deyişle, aracısız (direkt) ve kültürlerarası iletişim gereksinimini ortaya koymuştur.

Osmanlı İmparatorluğu'nun Müslüman ve Türk aileleri, yukarıda belirtilen toplumsal, ekonomik ve siyasi bağlamla uyumlu olarak yabancı dil öğrenmeleri amacıyla çocuklarını, İmparatorluğun sınırları içerisinde yer alan yabancı okullara göndermişlerdir.

Söz konusu çalışmamızda, 1870-1905 yılları arasında İstanbul Saint-Joseph Erkek Lisesine kayıtlı öğrencilerin kültürlerarası iletişim yetileri, OBM'nin (Avrupa Birliği Ortak Başvuru Metni, CERCL 2001) eylem odaklı yaklaşımı ve Abdallah-Pretceille & Porcher 'nin (1996) eğitimde kültürlerarası yaklaşım çalışmaları ışığı altında örneklerle incelenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Eğitimde kültürlerarası yaklaşım, Eylem odaklı yaklaşım, İst. Saint-Joseph Lisesi, Eğitim tarihi

ABSTRACT

Action- Oriented Approach in Cross-Cultural Communication: The Turkish Students Of Istanbul Saint-Joseph Private High School (1870-1905)

In the end of the 19.th century, the industrial revolution, the commercial exchanges and the development of the railway gave birth to the mobility of the individuals. This necessity generated more than ever the need direct and cross-cultural oral communication. It is in keeping with this historic context that certain

* Söz konusu makale Türkiye'de Yabancı Dil Eğitimi Ulusal Kongresinde (22-23 Kasım 2007) sunulmuş olan "Eğitimde kültürlerarası eylem odaklı yaklaşım: Saint Joseph Lisesinin Türk öğrencileri" bildirimimizin genişletilmiş halidir.

**Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi

Turkish and Muslim families of the Ottoman Empire enrolled their children to the various foreign and mostly Catholic schools of the Empire in order for them to learn a foreign language and in particular the French. Our study is concerned with the education and the cross-cultural communication of the Turkish students registered to the Saint Joseph Private High School of Istanbul between the years 1870 and 1905. In this article, the cross-cultural communication competence of these students is studied under two axes: the first one referring itself to the cross-cultural approach in foreign language education of Abdallah-Pretceille and Porcher (1996) and the second according to the action-oriented approach of Common European Framework of Reference (CERCL, 2001).

Key words: *Cross-cultural communication, action-oriented approach, Saint Joseph Private High School of Istanbul, history of education*

0.Giriş

Yabancı dil eğitimcileri tarafından kabul gören yaygın görüşe göre, eğitim ve öğretim yöntemleri, ait oldukları dönemin toplumsal, ekonomik ve siyasal gereksinim ve beklentilerinden yola çıkarak yeni hedefler doğrultusunda gelişir ve oluşurlar.

Ancak, yabancı dil eğitim/öğretim yöntemleri tarihi incelendiğinde, söz konusu değişik yöntemlerin birbirlerini tamamlayan ve iç içe geçmiş halkalar olduğu hemen göze çarpmaktadır.

Biz bu çalışmamızda, birçok yöntem arasından ve konu bütünlüğüne uygunluk açısından, 2001 yılında Avrupa Konsey'i tarafından yayımlanan *Avrupa Birliği Ortak Dil Kriterleri* ya da daha yaygın adıyla *Ortak Başvuru Metni* (OBM)'nin yabancı dil eğitimde eylem odaklı yaklaşımı ışığı altında, yaklaşık bir yüzyıl geriye giderek, rahip Jean-Baptiste de la Salle eğitim sistemi odaklı, İstanbul Saint-Joseph erkek lisesinin Türk ve Müslüman öğrencilerinin kültürlerarası iletişim ve farkındalık becerilerini incelemeye çalışacağız.

Bilindiği gibi, OBM eylem odaklı yaklaşımı benimser. Söz konusu yaklaşıma, "bir dili kullanan ve öğrenenleri öncelikle "sosyal aktörler" [*acteur social*] olarak, yani, çeşitli durumlarda, belirli bir çevrede ve özel bir hareket sahasında yerine getirmeleri gereken (sadece dille sınırlı da olmayan) görevleri bulunan toplum üyeleri olarak gördüğü için, genel anlamda, eylem odaklı [*approche actionnelle*] yaklaşımdır diyebiliriz. Söz cylemler, dil etkinlikleri içerisinde yer

alırken dil etkinlikleri de daha geniş bir sosyal bağlamın parçasıdır. Söz eylemlere anlamlarının tamamını kazandıran işte bu geniş sosyal bağlamdır. Belirli bir sonuca ulaşmak için, bir ya da daha çok bireyin, kendi özel yeteneklerini kullanarak eylemler gerçekleştirilmesi durumunda “görevler” [*tâches*] den bahsediyoruz demektir. Bu yüzden eylem odaklı yaklaşım, bir sosyal aktör olarak bireyin sahip olduğu ve kullandığı bilişsel, duygusal kaynak ve seçenekler ile bütün yeteneklerini göz önünde bulundurur. (2005:9)

OBM'nin benimsediği eylem odaklı yaklaşım birer sosyal aktör olarak tanımlanan öğrenen/öğrencilerin mesleki ve toplumsal yaşamın gereksinimlerine en iyi biçimde yanıt verebilecek bilgilerle donatmayı öngörmektedir. Türkiye'nin de kurucu üyesi olduğu Avrupa Konseyi üyesi olan her ülkenin kültürlerarası diyaloga açık olması gerektiğini savunmaktadır. Avrupa Konseyi, Eğitim Komitesinin önde gelen çalışmalarından biri de, yabancı dil öğrenenlerin gereksinimlerinin tanımlanmasıdır. Bu doğrultuda, 1977 yılında, Richterich ve Chancerel, Avrupa Konseyi'ne atfen *Yabancı dil öğrenen yetişkinlerin gereksinimleri* başlıklı bir çalışma yayınlamışlardır.

Özetle, söz konusu çalışmada Richterich ve Chancerel, Porcher'nin çalışmalarına atıfta bulunarak, öğrencinin istek ve gerçek gereksinimleriyle örtüşmeyen herhangi bir eğitim programının başarısızlığa mahkûm olacağını belirtmekte ve öğrenen gereksinimlerini bir yabancı dil eğitim programının temelini oluşturması gerektiğini vurgulamaktadırlar.

Bu nedenle, rahatlıkla ifade edebiliriz ki, zaman ve mekân ne olursa olsun öğrencinin içinde bulunduğu toplumsal ve ekonomik bağlam, bireyin dilsel gereksinimleri şekillendirdiği ve söz konusu beklenti ve gereksinimleri bir yabancı dil öğrenim/öğretim sürecinin yapı taşlarını oluşturur.

Çalışmamızın özünü oluşturan Müslüman Türk aileleri, 19. yüzyılın mesleki ve toplumsal yaşamının koşul ve gerekliliklerinden yola çıkarak, o zamana kadar görülmemiş bir kararla, çocuklarını yabancı okullara yazdırmışlardır.

1. Neden Saint-Joseph Erkek Lisesi?

Osmanlı İmparatorluğu'nun ileri gelen Türk ailelerinin çocuklarını o dönemde faaliyet gösteren sıbyan ve rüşdiye mektepleri yerine, yabancı okulları tercih etmelerinin nedenini, Sultan II. Abdülhamit'in ve saraya yakın birçok ailenin

çocuklarına, Mutlakiyet döneminde (1878-1908) Fransızca öğretmenliği yapmış olan Bertrand Bareilles aşağıdaki şekilde açıklamaktadır:

“Doğudaki okullarımızın müşterilerini oluşturan geniş öğrenci kitlesinin yerli nüfustan geldiği unutul[mamalıdır]. Aslında olağan koşullarda bu öğrencilerin kendi okullarına gitmesi gerekirdi. Bizim okullarımıza devam etmelerinin nedeni, *Fransızcaya gerek duymaları, öğretimin daha iyi, eğitimin daha özenli yapılmasıydı.* (...) Dilimizin yaygınlaşmasını sağlamanın en etkili yolunun *çeşitli ortamların zorunluluklarına ve ruhuna uyarlanabilen müfredatlar olduğu* uzun süredir deneyimlerle anlaşılmıştır.” (2003:112)

Diğer yandan aynı tarihlerde İzmir Rüşdiyesinde okuyan H.Ziya Uşaklıgil, bir Türk öğrencisi gözüyle, azınlık ve yabancı okullarının, dönemin Türk eğitim sisteminden ne kadar ileride olduğunu ve günün koşullarıyla uyumlu eğitim sistemlerinin doğal sonuçlarını şu cümlelerle özetlemektedir:

“...[Yabancı okullarda okuyan] Bu gençler iş yapmak, para kazanmak, her an daha ileri gitmek için bir okuma sermayesi ile kuvvet almışlardı. Her şeyden önce pratik hayat için ne lazımsa onu öğrenmişlerdi: birkaç dili konuşur, yazarlardı. İktisat ve coğrafya bilgilerine katılan hesap kuvvetleriyle iş dünyasına atılmak onlar için pek kolaydı (...). (aktaran Akyüz 204:225).

Yukarıda açıklanan ve Mutlakiyet dönemine karşılık gelen dönemin toplumsal ve ekonomik gereksinim ve zorunluluklarıyla uyumlu olarak, 1887 yılında çocuklarını yabancı okula gönderenler arasında özellikle bir Müslüman Türk göze çarpmaktadır, söz konusu kişi Müşir Deli Fuat Paşa’dır.

Daha sonra yeniden değineceğimiz dokuz oğlunu da 1870 yılında Kadıköy’de açılan ve Fransızca eğitim veren Saint- Joseph Erkek Lisesine göndermiştir. Müşir Deli Fuat Paşa döneminin başarılı asker ve devlet adamlarındandır. Adının önünde yer alan “deli” lakabının, gözü pek, dürüst ve açık sözlü mizacından ileri geldiği birçok kaynakta yer almaktadır. Söz konusu mizacını, oğullarının okul seçiminde de göstererek, çocuklarının mesleki anlamda azınlık ve yabancı ailelerin çocuklarıyla eşit koşullarda yer alması isteğini ve ileri görüşlülüğü açıkça ortaya koymuştur.

İstanbul’da yer alan birçok yabancı okul arasından neden özellikle Saint-Joseph Lisesini seçtiği, o dönemde İstanbul’da yaşamış ve Fransız Elçiliğinde görev yapmış Belin’in hatıralarında özetle şu şekilde yer almaktadır:

Kültürlerarası İletişimde Eylem Odaklı Yaklaşım: İstanbul Saint-Joseph Lisesinin Türk Öğrencileri (1870-1905)

“ Kadıköy’de yer alan Saint-Joseph Lisesi, Fransa’da gördüğümüz diğer liselerle benzerlik gösterse de bazı yönlerden ayrılır. (...)Aslında, İstanbul’daki okullarda sanayi, tarım ve eski edebiyata değin bilimler bir kenara bırakılmalıdır, çünkü yeni nesiller sadece ticaretle ilgilenecek ya da devlet bünyesinde yer alan iktisadi ve idari teşekküllerde çalışacaklardır. Özellikle çağdaş diller çok gereklidir. İstanbul’un coğrafi konumu, çok uluslu nüfusu, ticaretinin gereklilikleri, bu kente yer edinmek ve kendini göstermek isteyen kişilerin mutlaka birçok yabancı dili bilinmesini gerektirir. O nedenle, okuldaki tüm öğrenciler okulun dili olan Fransızcanın dışında, Yunanca, Türkçe, İngilizce ve Almanca vb. öğrenmek zorundadırlar. (...) Bu tür eğitimin Levanten nüfusun gereksinim ve zevklerine hitap ettiği göz önünde bulundurulursa, rahiplerin okuluna gün geçtikçe daha da artan bir talep olması şaşırtıcı değildir.(...) Güzel sanatlar içerisinde, okulda özellikle birisi ön plana çıkmaktadır o da müzik. Birçok öğrenci keman ve piyano öğrenmektedir. Müslüman ve Yahudi öğrenciler hariç, tüm Hıristiyan öğrenciler din derslerine girer ve [okulun] kilisesine giderler. İstanbul’da yer alan diğer tüm yabancı eğitim kurumlarında da bu durum aynıdır ” (1894:447)

İ.Polat Haydaroğlu’nun aktardığına göre, okula ilgili benzer saptamalara, Nurettin Polavan’ın *Türkiye’de Yabancı Öğretim* adlı eserinde de rastlanmaktadır. Polavan, Maurice Pernot’un bu okul hakkındaki görüşlerini şöyle aktarmaktadır: “(...) Bu müessesenin bütün Osmanlı İmparatorluğu’nda olağanüstü bir şöhreti vardı. Müslümanlar tarafından gösterilen bu güven biraz da müessesede dini tarafsızlığa sıkı bir surette riayet olunmasından doğan teminat ile izah edilebilir (...) Bütün sınıflardaki okutulması mecburi olan Türkçe dersleri yerli öğretmenler tarafından verilmektedir. Diğer dilleri öğrenmek isteğe bağlıdır. Yabancı dil dersleri dışında bütün öğretim Fransız diliyle yapılır...” (aktaran Haydaroğlu 1990:118)

Saint-Joseph Lisesi, Fransız rahip ve eğitimci Jean-Baptiste de la Salle’ın (1651-1719) öğretilerini temel alan bir eğitim kurumu olmuştur. De la Salle, Kral XIV. Louis döneminin geleneksel öğretim yöntemlerinin dışına çıkarak, eğitimde tam anlamıyla bir öncü olmuştur. Dönemi için en önemli sayılabilecek yenilikler, OBM’nin eylem odaklı yaklaşımıyla benzerlikler gösterir. Kısaca değinmek gerekirse:

- *Öğrenciyi tanımak.* Öğretmen çocuğun sosyal ve ailesel ortamıyla yakından ilgilenir, her öğrencinin bir dosyası vardır.

• *Eğitim yöntemini öğrencinin kişiliğine uydurmak.* De la Salle'e göre:” Çocukların yanlışlarını okula başlar başlamaz düzeltmemek gerekir. Öncelikle, düşüncelerini, doğalarını, eğilimlerini anlamak ve tanımak gerekir”. Aynı görüş doğrultusunda, OBM'e göre öğrenenin “varoluşsal” yetisi (*savoir-être*) öğrenmesini doğrudan etkileyen bir etmendir: “Dil kullanıcı/öğrencilerinin iletişimsel etkinliklerini sadece bilgi, anlama ve dil becerileri değil, tutum, güdüleme, değer, inanış, bilişsel tip ve kişilik tipleriyle ilintili kişisel etmenler de etkiler.(...) Tutum ve kişilik özellikleri dil kullanıcılarının / öğrenenin sadece iletişimsel eylemlerdeki rollerini değil, aynı zamanda öğrenme becerilerini de büyük oranda etkiler. Hem tutumları hem de farkındalığı gerektiren “Kültürlerarası kişiliğin” gelişmesi çoğu kişi tarafından başlı başına önemli bir eğitsel amaç olarak görülmektedir” (2005:124–125).

• Dönemin geleneksel eğitim yönteminde yer aldığı gibi öğretmen merkezli eğitimi değil, öğrenci merkezli eğitimi benimser. Tıpkı OBM'nin eylem odaklı yaklaşım önerilerinde yer aldığı gibi, öğrencinin eğitim sisteminde katılmasına ve etkin bir rol almasına olanak verilir. Öğretmen öğrenciden kişisel bir gayret bekler, kendisine sorular sorar, öğrencinin araştırması ve cevap vermesi için süre verir, kendisinden uygulamalı çalışmalar ister.

2. Kültürlerarası iletişim becerisi ya da Saint-Joseph Lisesi'nin sıra dışı Türk öğrencileri

“Kültür” kavramının onlarca tanımı arasından, çalışmamızın içerik ve sınırlarına en uygun olanı hiç kuşkusuz Porcher'nin tanımıdır. Özetle, Porcher'e göre “ Kültür, bireylerin bir topluma ait olduklarını vurgulayan ortak uygulamalar, bakış açıları, düşünce sisteminin bütünüdür. Paylaşılan bu miraslar bireylerin kimliklerinin bir bölümünü de oluşturmaktadırlar.” (1995:55). Bununla birlikte, bireyler, ait oldukları kültürün bilgi birikimini, çoğu zaman istem dışı olarak, aile, okul, mesleki ve toplumsal çevrelerinden edinmektedirler.

Bilindiği gibi kültürlerarası iletişim becerisinin sağlıklı bir biçimde gelişebilmesi, bireyinin kültürlerarası beceriler ve uzmanlık alan bilgisi (*aptitudes et savoir-faire interculturels*) doğrudan bağlıdır.

Söz konusu beceriler ve uzmanlık alan bilgisi ise aşağıdaki unsurları taşır:

- Kaynak kültür ve hedef kültürü birbiriyle ilişkilendirebilme becerisi,

Kültürlerarası İletişimde Eylem Odaklı Yaklaşım: İstanbul Saint-Joseph Lisesinin Türk Öğrencileri (1870-1905)

- Kültürel duyarlılık ve diğer kültürlerden insanlarla ilişki kurmada gerek duyulan stratejileri saptayabilme ve çeşitli stratejileri kullanabilme becerisi,
- Kaynak kültür ve hedef kültür arasında kültürel aracılık rolünü yerine getirebilme, kültürler arası çatışma ve yanlış anlamamanın üstesinden gelebilme becerisi,
- Günlük ilişkilerin üstesinden gelebilme becerisi (2005:123)

Abdallah ve Porcher'ye göre eğitimde kültürlerarası yaklaşımı çok basit bir temelle dayanmaktadır: “Öteki hem bana benzer hem de benden farklıdır” (1996:8). Söz konusu anlayış öğrenenin dünya görüşü ve sosyokültürel bilgisinin önemli ölçüde zenginleşmesine ve hedef topluma ait basmakalıp görüşlerden sıyrılmasına katkıda bulunur.

Saint-Joseph Lisesi de, XIX yüzyıl İstanbul'unun çok kültürlü, çok dinli ve çok dilli yapısını en iyi yansıtan okullardan biriydi. Belin'in belirttiğine göre 1894 yılında okulda 215'i Hıristiyan ve Protestan, 20'si Musevi, 8'i Müslüman olmak üzere yatılı ve gündüzlü toplam 243 öğrencisi vardı, bu rakam 1901'de 3 kat artarak 733'e çıkmıştır. Hemen belirtelim ki, 7 yılda en büyük artış Türk ve Müslüman öğrencilerinin sayısında gözlemlenmiştir. (Michel Ange 2003, Haydaroglu 1990).

Daha önce de vurgulandığı üzere, Osmanlı İmparatorluğu'nda yabancı bir okula giden Türk Müslüman öğrenciler arasında Müşir Deli Fuat Paşa'nın oğullarını sayabiliriz. Söz konusu öğrenciler, Saint-Joseph Lisesi'ne 1887-1888 öğretim yılında kaydedilen 7.sınıf öğrencisi Reşit ve kardeşleri 8. sınıf öğrencileri İslam ve Hayrettin'dir. Daha sonraki yıllarda, diğer altı oğlunu da aynı okula kaydettirmiştir ki, bunlar Sait, Esat, Hidayet, Ahmet, Ali ve İbrahim Halit'tir.

Reşit 1896 yılında okuldan mezun olur ve baba mesleğini seçerek 1913 yılında yüzbaşı rütbesiyle General İzzet Paşa'nın emrine girer. Ancak, Birinci Dünya savaşında Bulgarlara esir düşer ve ölür. Kendisi gibi, kardeşlerinin birçoğu da askerlik mesleğini seçerler, bazı tarih kitaplarında, Müşir Deli Fuat Paşa'nın, adları belirtilmemekle birlikte, diğer iki oğlunu da Çanakkale savaşında kaybettiği kaydedilmektedir.

Dönemin toplumsal ve ekonomik koşullarına göre, okulun ortaokul kısmını bitiren birçok Türk öğrenci Harbiye Askeri Lisesinin sınavını kazanıp liseyi söz

konusu okulda okumuşlardır. Bu öğrencilerin en başta geleni ise, hiç kuşkusuz büyük asker ve devlet adamı Ali Fuat Cebesoy'dur (Michel Ange 2003).

Saint-Joseph lisesinin Türk öğrencileri, sadece askeri alanda değil, uluslararası ilişkiler alanında da yoğun olarak uzmanlaşmışlardır. Birçok diplomat ve bürokrat arasından, bir iki örnek vermek gerekirse: Lozan Antlaşmasının genel sekreteri, Türk Tarih Kurumu ve Touring Club'ün kurucularından ve Kocaeli milletvekilliği de yapmış olan büyükelçi Reşit Saffet Atabinen; Osmanlı Bankası genel müdürü Saffet Bey, sadrazam Ferit Paşa ve Muktar Paşa.

Kültürlerarası etkileşimin belki de en yoğun olarak yaşandığı, ancak dönemin yaygın eğitim müfredatlarında ve okul yaşantısında hep arka plana itilen spor karşılaşmaları Türk öğrencilerinin dünya görüşlerini yoğun olarak etkilemiştir.

2.1. Kültürlerarası bir etkileşim aracı olarak futbol

Abdallah ve Porcher'nin de özetle vurguladığı gibi, evrensel oluşu nedeniyle futbolun çok kültürlü bir yapısı vardır. Söz konusu yapı, aynı saha içerisinde aynı zevki paylaşan ancak farklı kültürlerle ait olan dil kullanıcılarıyla karşılaşmalara olanak tanımakla birlikte, aynı zamanda karşılıklı bilgi alışverişini sağlayarak, bir anlamda "uluslar arası beceriyi" bir başka deyişle karşılaştırma (mukayese etmek/comparer) ve dolayısıyla da ben merkezîyetçilikten kurtulma becerisini de geliştirmiş olur. Oysa günümüz öğretmenleri genellikle futbolu eğitimsel bir araç olarak kullanmak istemezler. Ancak, ciddi bir yanlıgı içindedirler, çünkü futbol, tam olarak da paylaşılan bir kültür ve yaşanan ortak bir deneyim olduğu için, en etkili kültürel vektörlerden biridir. (1996: 172-173).

Oysa daha 19.yüzyılda İstanbul Saint Joseph Lisesinde sanat ve spora ayrı bir önem veriliyordu, öyle ki lisesel yarışmalar düzenleniyor, bu yarışmalara Türk öğrenciler de katılıyor ve dereceler alıyorlardı. Özellikle Türk beden eğitimi hocası Enver Bey'in öğrenciler üzerinde etkisi büyüktü, öyle ki öğrencilerini, hafta içi spor faaliyetleri dışında cumartesi günü de Fenerbahçe'de Papazın çayırı günümüz adıyla ise Rüştü Saraçoğlu Stadı olan, geniş arazide futbol oynamaya götürüyordu. Dönemin Türk öğrencilerinden Selahattin Cihanoğlu'nun *Sporculuk ve Avcılık Anılarım* başlıklı kitabında o günlere şu ifadelerle yer vermektedir: "Enver hoca bizi iki takıma ayırır, birinin adı Fenerbahçe diğeri ise Saint-Joseph idi. (...) O dönemde Sultan Abdülhamit'in korkusundan spor kulübü kurmak mümkün değildi."(aktaran Michel Ange 2003:110)

Kültürlerarası İletişimde Eylem Odaklı Yaklaşım: İstanbul Saint-Joseph Lisesinin Türk Öğrencileri (1870-1905)

Ancak 1907'de Fenerbahçe spor kulübü yine çoğunluğu Saint-Joseph lisesinden mezun olan öğrenciler tarafından kuruldu. Söz konusu kurucular arasında, Osmanlı Bankası memurlarından Ayetullah Bey, yine Saint Joseph lisesi mezunu ve yüksek öğrenimini İngiltere'de tamamlamış olan ve kulübün ilk başkanı Nurizade Ziya Songülen sayılabilir.

3. Sonuç

Farklı dil, din, ırk ve kültürleri buluşturan Saint Joseph Lisesi, sosyal aktörler olarak adlandırabileceğimiz ve bu eğitimin kurumunun ilk Türk öğrencilerinin bildirimsel bilgilerinin (savoir) temelini oluşturan dünya görüşlerine (connaissance du monde), sosyokültürel bilgilerine ve kültürlerarası farkındalıklarına (conscience interculturelle) önemli katkıları olmuştur.

Bu sıra dışı öğrenciler, yabancı dil eğitiminde kültürlerarası eylem odaklı yaklaşımın özünü oluşturan ve hedef kültüre değin her türlü önyargıdan karşılıklı olarak arınmanın yolunun, kendi öz kültüründen kopmadan, ötekinin kültürünü tanımak ve anlamaktan geçtiği savını, gerek Türkiye Cumhuriyet'inin oluşumunda, gerekse spor, sanat gibi alanlar da en etkili biçimde yaşama geçirmişlerdir.

4. Kaynakça

Ahdallah-Pretceille,M, Porcher,L. *Education et communication interculturelle*, Puf, Paris, 1996

Akyüz,Y, *Türk Eğitim Tarihi*, Pegema Yayıncılık, Ankara, 2004

Ange Michel,F, *Histoire de St-Joseph (1870-1923)*, Fondation Educative du Lycée Saint-Joseph, İstanbul, 2003

Belin,M.A. *Histoire de la Latinité de Constantinople*, Éditions Alphonse Picard et Fils, Paris,1894.

Bertrand,B. *İstanbul'un Frenk ve Levanten Mahalleleri*, Güncel Yayıncılık, İstanbul, 2003.

Conseil de l'Europe, *Un cadre européen commun de référence pour les langues : Apprendre, enseigner, évaluer*, Didier, Paris, 2001

Avrupa Konseyi, Ortak Başvuru Metni, (yayımlanmamış çeviri) MEB, 2005

Porcher,L. *Le français langue étrangère*, Hachette, Paris,1995

Haydaroğlu Polat, I. *Osmanlı İmparatorluğu'nda Yabancı Okullar*, Kùltür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1990

Richterich, R. Chancerel, J.L. *L'identification des besoins des adultes apprenant une langue étrangère*, Conseil de l'Europe, Strasbourg, 1977